

doc. dr Marko Jovanović

docent Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu

UPOTREBA TEHNIKA ODR U REŠAVANJU SPOROVA POVODOM REGISTRACIJE NAZIVA INTERNET DOMENA

Rezime: Internet tehnologija prožela je brojne oblasti društvenog života pa i rešavanje sporova. Taj spoj tehnologije i prava se manifestovao u nastanku i uvođenju u upotrebu različitih tehnika i metoda tzv. onlajn rešavanja sporova (ODR). Jedan od takvih metoda je i postupak rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena. U ovom radu se prikazuju i analiziraju osnovni principi ODR, izlažu glavne tehnike i metodi ODR a zatim ispituje integrisanost pojedinih tehnika ODR u sistem rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena, i to kako onaj predviđen pravilima UDRP, tako i onaj predviđen domaćim Pravilnikom. Zaključuje se da su tehnike ODR doprinele ubrzanju i pojeftinjenju ovog postupka a da prostora za njihovu veću upotrebu još uvek ima. Sa jedne strane, moguće je da se neke trenutno dostupne tehnike ODR integrišu u pojedine faze postupka u kojima za sada još uvek nisu zastupljene, a sa druge strane se može očekivati da će dalji tehnološki i naučni napredak dovesti do stvaranja novih tehnika koje će moći dodatno da automatizuju postupak rešavanja domenskih sporova.

Ključne reči: ODR. – Alternativno rešavanje sporova. – Pravilnik UDRP. – Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije naziva nacionalnih internet domena Srbije.

1. UVOD

Globalizaciju društvenih odnosa, koju je omogućio intenzivni tehnološki napredak počev od poslednjih decenija XX veka, karakterišu, između ostalog, povećana brzina zasnivanja, menjanja i gašenja pravnih odnosa, povećana učestalost pravnih odnosa sa elementom inostranosti i potreba stvaranja globalne infrastrukturne podrške odvijanju takvih odnosa.¹ To je naročito postalo vidljivo sa pojavom interneta i njegovom sve širom upotrebom. Naime,

1 Detaljnije o ovim i drugim karakteristikama globalizacije društvenih odnosa vid. Jeffrey Hart, Aseem Prakash, „Globalisation and Regionalisation: Conceptual Issues and Reflections“, *International Trade Law & Regulation* No. 6/1996, 205–208; Paul Schiff Berman, „From International Law to Law and Globalization“, *Columbia Journal of Transnational Law* vol. 43, 2004/2005, 487–492; Terence Halliday, Pavel Osinsky, „Globalization of Law“, *Annual Review of Sociology* vol. 32, 2006, 447–470; Patricia Kennett, „Introduction: Governance, the State and Public Policy in a Global Age“, *Governance, Globalization and Public Policy* (ed. Patricia Kennett), Edward Elgar Publishing, Cheltenham 2008, 3–18.

elektronska pošta i drugi mehanizmi razmene pisanih poruka, grupe za diskusiju, portali, različiti sistemi uspostavljanja video-veze preko interneta, omogućili su da lica koja su fizički međusobno veoma udaljena momentalno i sinhronizovano komuniciraju, dolaze u priliku da između sebe stvaraju pravne veze i izjavljuju volju da stvaraju, menjaju ili okončavaju neki pravni odnos.² Takođe, bilo je potrebno i da se uspostavi odgovarajuća transnacionalna upravljačka struktura koja će efikasno rukovoditi komponentama sistema internet-veze i održavati taj sistem.³ I zaista, danas, na izmaku druge decenije XXI veka, sasvim je uobičajeno da se posredstvom interneta vode pregovori u cilju zaključenja komercijalnih i potrošačkih ugovora i zaključuju takvi ugovori, da se obavljaju određeni bankarski poslovi, itd.

Imajući u vidu podobnost interneta da bude platforma za zasnivanje, menjanje ili gašenje pravnih odnosa, po prirodi stvari se nameće pitanje u kojoj meri internet može da posluži i kao platforma za rešavanje sporova. Stručni radovi u kojima se ispituje izvodljivost i primenljivost različitih metoda tzv. onlajn rešavanja sporova (eng. *Online Dispute Resolution*, u daljem tekstu: ODR) i pledira za njihovu širu upotrebu postali su naročito brojni u poslednje dve decenije.⁴ Sastavljanjem smernica za upotrebu različitih metoda i tehnika ODR nedavno se bavila i Komisija Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovinsko pravo (u daljem tekstu: UNCITRAL), koja je 2010. godine zadužila jednu od svojih radnih grupa da izradi pravne standarde za ODR u prekograničnim elektronskim trgovinskim transakcijama.⁵ Radna grupa se bavila ovim pitanjem šest godina i ispunila poveren zadatak sastavivši Tehničke beleške o onlajn rešavanju sporova (u daljem tekstu: Tehničke beleške).⁶ Ovaj pravno neobavezujući dokument izlaže osnovne principe ODR i preporučuje načine na koje bi trebalo urediti pojedine faze ODR postupaka.

Premda su Tehničke beleške, kao što smo naveli, sačinjene kako bi se uredilo onlajn rešavanje sporova koji proističu iz kupoprodajnih ugovora zaključenih putem interneta, može se postaviti pitanje u kojoj meri se principi sadržani u tim Tehničkim beleškama mogu primeniti na rešavanje jedne kategorije inherentno onlajn sporova, a to su sporovi povodom registracije naziva internet domena. Na ovo pitanje ćemo pokušati da odgovorimo tako što ćemo najpre izložiti glavne karakteristike sistema rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena (2), zatim prikazati osnovne principe, tehnike

2 Mohamad Salahudine Ahmed Wahab, „The Global Information Society and Online Dispute Resolution: A New Dawn for Dispute Resolution“, *Journal of International Arbitration* No. 2/2004, 144.

3 Više o upravljanju internetom vid. Dušan V. Popović, Marko Jovanović, *Pravo interneta*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2017, 11–34.

4 Vrlo detaljnu bibliografsku listu radova o metodima i tehnikama ODR sastavila je i održava Komisija Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovinsko pravo (UNCITRAL) i ta lista je dostupna na veb-strani: http://www.uncitral.org/uncitral/publications/bibliography_consolidated.html.

5 Vid. dokumente UNCITRAL-a A/CN.9/WG.III/WP.104 i A/CN.9/WG.III/WP.105.

6 Tekst Tehničkih beležaka dostupan je na veb-strani: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/odr/V1700382_English_Technical_Notes_on_ODR.pdf.

i metode ODR (3) i na kraju analizirati trenutno stanje primene tih principa i tehnika u rešavanju sporova povodom registracije naziva internet domena (4).

2. KARAKTERISTIKE SISTEMA REŠAVANJA SPOROVA POVODOM REGISTRACIJE NAZIVA INTERNET DOMENA

Nazivi internet domena predstavljaju nizove slova i cifara kojima se, radi lakše upotrebe, „prevode“ numeričke adrese putem kojih u internet saobraćaju komuniciraju mrežni uređaji prema pravilima internet protokola.⁷ Kako naziv nekog internet domena može da bude identičan ili bitno sličan oznaci koju je neko lice zaštitilo žigom, sporovi povodom registracije naziva internet domena mogu da se jave između titulara žiga i registranta u pogledu ovlašćenja registranta da registruje domen čiji je naziv identičan ili bitno sličan žigom zaštićenoj oznaci. Do ovih sporova može da dođe iz različitih razloga.⁸ Prvo, moguće je pravo na korišćenje iste oznake polaže više titulara istovrsnog ili različitih prava intelektualne svojine (npr. žiga ili autorskog prava), ili nekih drugih prava (npr. prava na korišćenje poslovnog imena), u kom slučaju će titular(i) prava koji su propustili da registruju domen spornog naziva pokušavati da ospore pravo registranta da zadrži registraciju takvog naziva domena. Dalje, moguće je da do spora povodom registracije naziva internet domena dođe i između titulara nekog prava nad oznakom i lica koje nema nikakvo pravo nad takvom oznakom, ali je domen spornog naziva savesno registrovalo i koristilo. Konačno, do spora može da dođe i između titulara nekog prava nad oznakom koja je identična ili bitno slična nazivu registrovanog domena i nesavesnog registranta – tzv. sajberskvotera (eng. *cybersquatter*).

Sporovi povodom registracije naziva internet domena po prirodi stvari mogu da se rešavaju u redovnom građanskom sudskom postupku.⁹ Međutim, za temu ovog rada relevantnije je prikazati osnovne odlike alternativnog postupka rešavanja domenskih sporova između titulara prava nad oznakom upotrebljenom kao naziv spornog domena i nesavesnog registranta takvog domena.

Prvi koraci u pravcu stvaranja posebnog, alternativnog načina rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena učinjeni su još ranih devedesetih godina XX veka pod okriljem kompanije *Network Solutions*, koja je u to vreme dodeljivala nazive domena sa ekstenzijama *.com*, *.net* i *.org*.¹⁰

7 Više o nazivima internet domena i upravljanju njihovim sistemom vid. Dušan V. Popović, *Registracija naziva internet domena i pravo žiga*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2014, 11–33, sa daljim upućivanjima.

8 O karakterističnim razlozima izbijanja sporova povodom naziva internet domena i njihovoj klasifikaciji vid. detaljnije D. V. Popović, M. Jovanović, 75–80.

9 Više o sudskom postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena vid. D. V. Popović, 104–111; D. V. Popović, M. Jovanović, 80–84.

10 Luke Walker, „ICANN’s Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy“, *Berkeley Technology Law Journal* No. 1/2000, 292–296.

Ipak, do mnogo značajnijeg napretka na ovom polju došlo je krajem te decenije, kada je Vlada Sjedinjenih Američkih Država predložila, a druge države-članice to podržale, da Svetska organizacija za intelektualnu svojinu (eng. *World Intellectual Property Organization*, skraćeno WIPO) otvori široke međunarodne stručne konsultacije kako bi se (u to vreme novoo-snovanoj) Internet korporaciji za dodeljena imena i brojeve (eng. *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*, skraćeno ICANN), kojoj je povereno upravljanje sistemom naziva internet domena,¹¹ uputile odgovarajuće preporuke za unapređenje mehanizma upravljanja internet domenima i rešavanja domenskih sporova. Konsultacije su trajale skoro godinu dana i okončane su usvajanjem opsežnog izveštaja 30. aprila 1999. godine.¹² Izveštaj kao osnovne karakteristike sporova povodom registracije naziva internet domena izdvaja njihovu potencijalnu vezanost za više različitih jurisdikcija zbog globalne rasprostranjenosti interneta, relativnu lakoću njihovog izbivanja, potrebu da se ti sporovi brzo reše (što je takođe uslovljeno globalnom rasprostranjenošću interneta) i okolnost da ovi sporovi mogu da generišu štetu čija vrednost višestruko prevazilazi troškove registracije domena.¹³ Tome treba dodati i okolnost da je, imajući u vidu specifičan predmet ove vrste spora (osporavanje prava sajberskvoteru da nastavi da koristi registrovani domen čiji je naziv identičan ili bitno sličan žigom zaštićenoj oznaci), i predmet dokazivanja ovde znatno uži nego što bi to bio slučaj u redovnom sudskom postupku.¹⁴ Shodno navedenom, Izveštaj predlaže da se mehanizam rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena zasniva na sledećim osnovnim principima:

1. Vremenska i cenovna ekonomičnost postupka;
2. Dostupnost i pravičnost postupka;
3. Jednoobraznost postupka rešavanja sporova povodom registracije naziva svih otvorenih generičnih domena prvog nivoa (eng. *Generic Top Level Domains*, skraćeno gTLDs);
4. Dobrovoljnost postupka (u smislu nemogućnosti isključenja prava na pristup redovnom sudu u cilju rešenja domenskog spora);
5. Ustaljenost prakse koja, međutim, ne treba da dosegne nivo pravno obavezujućih precedenata;

11 Više o ICANN-u vid. Jeanette Hofmann, "Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN)", *Global Information Society Watch* 2007, 39–47. O ulozi ICANN-a u održavanju Interneta vid. Jonathan Weinberg, "ICANN, 'Internet Stability' and New Top Level Domains", *Communications Policy and Information Technology* (eds. Lorrie Faith Cranor, Shane Greenstein), MIT Press, Cambridge (Massachusetts) 2002, 3–24.

12 Izveštaj je dostupan na veb-strani: <http://www.wipo.int/amc/en/processes/process1/report/finalreport.html>.

13 Izveštaj, pasus 132.

14 Više o tome vid. Marko Jovanović, „Dokazivanje u postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena“, *Intelektualna svojina i internet 2017* (ur. Dušan V. Popović), Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2017, 34–44.

6. Ograničenost predmeta spora isključivo na status registracije spornog domena, što znači da su pitanja punovažnosti žiga i odgovornosti za štetu pričinjenu neovlašćenom registracijom ili korišćenjem spornog domena isključena iz polja nadležnosti alternativnog mehanizma rešavanja sporova;
7. Izvršenje (sprovođenje) odluke spada u nadležnost tela koje upravlja registracijom spornog domena;
8. Ograničenost uloge nadležnog registra u postupku na dostavljanje potrebnih podataka i informacija i izvršenje odluke.¹⁵

Zanimljivo je primetiti da već i Izveštaj (koji je, kao što smo naveli, sačinjen još 1998. godine) prepoznaje mogućnost i poželjnost korišćenja onlajn tehnika u postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena.¹⁶

Ubrzo nakon donošenja Izveštaja, ICANN i WIPO su formulisali Jednoobraznu politiku za rešavanje domenskih sporova (eng. *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*, u daljem tekstu: Jednoobrazna politika UDRP) i doneli Jednoobrazna pravila za rešavanje domenskih sporova (eng. *Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*, u daljem tekstu: Pravilnik UDRP).¹⁷ Ova pravila se primenjuju na rešavanje sporova povodom registracije naziva generičnih domena prvog nivoa (gTLDs), dok se na rešavanje sporova povodom registracije naziva geografskih domena ili shodno primenjuju UDRP pravila ili posebni pravilnici sastavljeni po uzoru na UDRP pravila.

Jedan od pravilnika za rešavanje sporova povodom registracije naziva geografskih domena koji je sastavljen po uzoru na UDRP pravila je i Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije naziva nacionalnih internet domena Srbije (u daljem tekstu: Pravilnik ili srpski Pravilnik).¹⁸ Ovaj Pravilnik koristi se za rešavanje sporova povodom registracije domaćih

15 Izveštaj, pasus 150.

16 Izveštaj, pasusi 210–214.

17 Više o nastanku UDRP pravila vid. John G. White, „ICANN’s Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy in Action“, *Berkeley Technology Law Journal* No. 1/2001, 229–250; Andrew F. Christie, „The ICANN Domain Name Dispute Resolution System as a Model for Resolving Other Intellectual Property Disputes on the Internet“, *The Journal of World Intellectual Property* No. 1/2002, 105–117.

18 Tekst Sporazuma je dostupan na veb-strani: <http://www.rnids.rs/data/DOKUMENTI/Ostali%20dokumenti/sporazum20110421.pdf>.

Službeni glasnik RS br. 31/2011, 24/2012 i 67/2014. Prečišćena verzija Pravilnika dostupna je na veb-strani <http://www.rnids.rs/data/DOKUMENTI/Opsti%20akti/Pravilnik%20o%20postupku%20za%20rešavanje%20sporova%20povodom%20registracije%20nacionalnih%20internet%20domena-interno%20prečišćen%20tekst.pdf>. Napominjemo da je verzija Pravilnika iz 2011. godine nosila naziv „Pravilnik o rešavanju sporova povodom registracije .rs domena“. Međutim, kako od kraja januara 2012. godine .rs domen više nije jedini nacionalni internet domen u Srbiji, već mu se pridružio i ćirilčni domen .cp6, to je bilo potrebno uskladiti Pravilnik već i u samom njegovom nazivu sa ovom promenom. Takvo usklađivanje je učinjeno izmenama i dopunama Pravilnika od 19. marta 2012. godine.

nacionalnih internet domena (.rs i .cp6) i sveobuhvatno uređuje postupak u kome se ti sporovi rešavaju.¹⁹ Za rešavanje ovih sporova nadležna je Komisija za rešavanje sporova povodom registracije naziva nacionalnih internet domena (u daljem tekstu: Komisija) koja je obrazovana pri Privrednoj komori Srbije. Komisija je uspostavljena u skladu sa članom 2 Sporazuma o saradnji između Registra nacionalnog internet domena Srbije (RNIDS) i Privredne komore Srbije, potpisanom krajem 2010. godine.²⁰ Pravilnik, baš kao i UDRP pravila, inkorporiše određene tehnike ODR, čiji će prikaz i analiza biti u fokusu ovog rada.

3. OSNOVNI PRINCIPI, TEHNIKE I METODI ODR

Metodologija rešavanja sporova doživela je prvi veliki „strukturni potres“ pojavom tzv. alternativnih načina rešavanja sporova (eng. *Alternative Dispute Resolution*, u daljem tekstu: ADR).²¹ ADR je rešavanje sporova izmestio iz sudnica okićenih državnim zastavama i grbovima u obične konferencijske prostorije, tako da bi neupućeni gledalac, koji procenjuje samo prema onome što pred sobom vidi, teško razlikovao arbitražu, medijaciju ili koncilijaciju od nekog redovnog poslovnog sastanka.²² ODR sada dovodi do novog velikog „strukturnog potresa“ jer opet menja okruženje u kojem se rešavaju sporovi, izmeštajući pravozaštitne postupke iz realnog u virtuelni svet.²³ I zaista, shvaćen kao postupak korišćenja sredstava elektronske komunikacije u alternativnom rešavanju sporova,²⁴ a zasnovan, između ostalog, na ideji da medijum

---

19 Detaljno o ovom Pravilniku vid. Dušan V. Popović, Marko Jovanović, „Osvrt na Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije .rs domena“, *Pravo i privreda* 1–3/2011, 7–28.

20 Tekst Sporazuma je dostupan na veb-strani: <http://www.rnids.rs/data/DOKUMENTI/Ostali%20dokumenti/sporazum20110421.pdf>.

21 U širokom smislu, alternativni načini rešavanja sporova se mogu definisati kao dobrovoljno ugovoreni postupci rešavanja sporova između dve strane uz učešće trećeg lica (arbitra, medijatora, koncilijatora). Vid. Carita Wallgren, „ADR in Business“, *ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures* (eds. Jean-Claude Goldsmith, Gerald Pointon, Arnold Ingen-Housz), Kluwer Law International 2006, 7. Načelno, ADR obuhvata različite tipove arbitraže, medijacije i koncilijacije.

22 Ovaj slikovit opis su, u kontekstu međunarodne trgovinske arbitraže, dali engleski profesori Redfern i Hunter. Vid. Nigel Blackaby et al., *Redfern and Hunter on International Arbitration*, Kluwer Law International 2015⁶, 3.

23 O uticaju modernih tehnologija na pravo i pojavu ODR vid. Orna Rabinovich-Einy, Ethan Katsh, „Digital Justice: Reshaping Boundaries in an Online Dispute Resolution Environment“, *International Journal of Online Dispute Resolution* No. 1/2014, 5–15.

24 Gabrielle Kaufmann-Kohler, Thomas Schultz, *Online Dispute Resolution: Challenges for Contemporary Justice*, Kluwer Law International 2004, 1; Ethan Katsh, Colin Rule, „What We Know and Need to Know About Online Dispute Resolution“, *South Carolina Law Review* vol. 67, 2016, 329. Ima, međutim i drugačijih definicija ODR prema kojima bi ovaj mehanizam alternativnog rešavanja sporova obuhvatao samo one postupke u kojima se spor rešava onlajn putem specijalizovanih veb-strana, bilo da se radi o mehanizmima koji su specijalno osmišljeni za korisnike veb-strane o kojoj se radi (npr. rešavanje

za rešavanje sporova treba da bude isti kao i medijum korišćen za zaključenje pravnog posla povodom koga se spor javio,²⁵ ODR predstavlja korak dalje u pravcu olakšavanja pristupa pravdi, ubrzavanja postupka rešavanja sporova i snižavanja njegovih troškova. Zato je potrebno ukratko predstaviti osnovne principe, tehnike i metoda ODR.

3.1. Principi ODR

Kao glavni principi ODR izdvajaju se procesna pravičnost i poštovanje osnovnih procesnih garancija, transparentnost, ekonomičnost i efikasnost.²⁶

Procesna pravičnost i poštovanje osnovnih procesnih garancija predstavljaju ključno svojstvo svakog pravozaštitnog postupka koje je ukorenjeno u brojnim međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava.²⁷ Međutim, s pravom se primećuje da konkretan sadržaj ovih principa zavisi od vrste alternativnog postupka u odnosu na koji se njihova ispunjenost posmatra: primera radi, komunikacija arbitara samo sa jednom strankom u postupku bez prisustva druge bi se u principu mogla kvalifikovati kao povreda procesne pravičnosti (osim u slučaju kada su ispunjeni merodavni uslovi da se vodi postupak *ex parte*), dok je u medijaciji poverljiva komunikacija medijatora samo sa jednom stranom (tzv. *caucus*) po pravilu dozvoljena i čak uobičajena.²⁸ Ipak, bez obzira na malopre učinjeno pojašnjenje, može se reći da procesna pravičnost i poštovanje osnovnih procesnih garancija načelno podrazumevaju davanje svakoj stranci ravnopravnih uslova i dovoljno vremena da iznesu svoje zahteve i predloge i odrede se prema zahtevima i predlozima suprotne stranke, poštovanje pravila postupka od svih učesnika u postupku, pošten i ravnopravan tretman stranaka u postupku i donošenje nepristrasnih i obrazloženih odluka.²⁹

Transparentnost se smatra relevantnom u tri aspekta: kao transparentnost u funkcionisanju sistema pružanja usluga ODR, kao transparentnost rada osoblja pružaoca tih usluga i kao transparentnost samog postupka ODR.³⁰ U svakom slučaju, transparentnost sistema ODR treba da doprinese izgradnji i jačanju poverenja korisnika usluga u taj sistem i omogućavanja tim korisnicima da donesu informisane odluke u vezi sa načinom na koji žele da rukovode postupkom rešavanja spora.

---

sporova na veb-strani eBay), bilo da se radi o posebnoj veb-strani koja je postavljena u svrhu pružanja usluge ODR. Upor. Charlotte Pache „The Use of Technology in Dispute Resolution“, *Asian Dispute Review* No. 3/2010, 91.

25 G. Kaufmann-Kohler, T. Schultz, 1.

26 UNCITRAL-ove Tehničke beleške, pasusi 7 i 9.

27 Vid. npr. čl. 10 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima; čl. 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

28 G. Kaufmann-Kohler, T. Schultz, 118.

29 Za sličan pristup vid. Mohamad Wahab, „Globalization and ODR: Dynamics of Change in E-Commerce Dispute Settlement“, *International Journal of Law and Information Technology* No. 1/2004, 123.

30 G. Kaufmann-Kohler, T. Schultz, 110–111.

Konačno, ekonomičnost i efikasnost podrazumevaju da ODR mehanizam treba da se izvede na način koji će dovesti do najmanjeg utroška vremena i novca što je, u kontekstu prirode sporova povodom registracije naziva internet domena, od izuzetnog značaja.³¹

3.2. Tehnike ODR

Tehnike ODR se mogu klasifikovati prema svrsi svoje upotrebe na tehnike koje se koriste za potrebe izvođenja pojedinih procesnih radnji, tehnike upravljanja predmetom i tehnike rešavanja predmeta spora.

Što se tiče izvođenja pojedinih procesnih radnji, elektronska tehnologija može značajno da doprinese olakšavanju podnošenja različitih predloga stranaka u postupku, a pre svega podnošenja samog inicijalnog akta. U svom jednostavnijem obliku, ODR omogućava otpočinjanje postupka podnošenjem skeniranog primerka inicijalnog akta putem elektronske pošte. Napredniji oblici ODR podrazumevaju postojanje posebnih onlajn formulara čijim popunjavanjem se inicira pokretanje postupka rešavanja spora.³² Od izuzetnog značaja su i tehnike kojima se omogućava predlaganje izvođenja dokaza kao i njihovo samo izvođenje tokom postupka. Naročito važan pomak učinjen je na polju izvođenja dokaza kroz razvoj sofisticiranih elektronskih sistema (npr. Trial Detector, Sanction ili Visionary) koji omogućavaju, između ostalog, sekvencijalno prikazivanje povezane dokazne građe, isticanje značajnih delova dokaza, pravljenje animacija, itd.³³

Tehnike koje se koriste za svrhe upravljanja postupkom u prvom redu treba da obezbede pouzdano i efikasno manipulisanje dokumentima u elektronskoj formi kao i nesmetano izvođenje ročišta za usmenu raspravu u virtuelnom okruženju. Pouzdano i efikasno manipulisanje dokumentima u elektronskoj formi podrazumeva formiranje baza podataka u kojima će biti pohranjeni svi dokumenti u elektronskoj formi podneti u toku jednog postupka. Dokumenti u tim bazama treba da budu u identičnim ili barem kompatibilnim formatima, a potrebno je da bude obezbeđen mehanizam ažuriranja i usklađivanja sadržaja baza formiranih kod svake od strana i kod trećeg lica koje pomaže u rešavanju spora ili ga rešava. Takođe je potrebno da ove baze budu obezbeđene od pokušaja neovlašćenog korišćenja ili menjanja njihovog sadržaja. Imajući u vidu potražnju na tržištu ODR usluga, kompanije

31 Više o principu efikasnosti u postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena vid. Marko Jovanović, „Efikasnost postupka rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena Srbije“, *Intelektualna svojina i internet 2015* (ur. Dušan V. Popović), Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2015, 34–36, sa daljim upućivanjima.

32 Vid. npr. onlajn formular Evropske komisije za rešavanje nekih vrsta potrošačkih sporova, dostupan na veb-adresi: <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/?complaintType=1&event=main.complaints.new>.

33 Više o tome vid. C. Pache, 91.

za proizvodnju softvera su počele da razvijaju napredne onlajn-platforme za održavanje baza podataka (npr. Lextranet, Summation ili Ringtail) kako bi ponudile rešenja koja u što je moguće većoj meri zadovoljavaju sve potrebe i kriterijume upravljanja elektronskim bazama podataka u onlajn pravozastitnim postupcima.³⁴ Na sličan način, nesmetano izvođenje ročišta za usmenu raspravu u virtuelnom okruženju, putem video-linka, takođe podrazumeva potrebu poštovanja određenih tehničkih specifikacija i protokola bezbednosti internet-veze. Potrebno je obezbediti i adekvatno vođenje zapisnika tokom ročišta, što se može postići korišćenjem raznih specijalizovanih softvera kao što su LiveNote ili Transcend. Ovi softveri omogućavaju generisanje zapisnika u realnom vremenu (zaostatak u odnosu na izgovoreni tekst se meri sekundama), čime se skraćuje trajanje ročišta i, shodno tome, smanjuju troškovi njegovog održavanja.³⁵

Konačno, razvoj tehnologije pomogao je i usavršavanju tehnika rešavanja samog spora. Naime, da bi rešilo spor (u slučaju arbitraže i njoj sličnih vrsta ADR) ili pomoglo strankama u njegovom rešavanju (u slučaju medijacije ili koncilijacije i njima sličnih vrsta ADR), treće lice mora da obavi čitav niz perceptivnih i logičkih operacija, poput uočavanja tačaka sporenja i problema među strankama, tumačenja, traženja pojašnjenja, razlikovanja procesno značajnih elemenata i građe od onih koji to nisu, analiziranja, sintetisanja, (pr)ocenjivanja, računanja, merenja, povezivanja, itd. Tehnološki napredak omogućio je arbitrima, medijatorima, koncilijatorima i ostalim trećim licima koja učestvuju u alternativnom rešavanju sporova dobiju značajnu pomoć i podršku u izvođenju radnji koje vode rešavanju spora. Upravo zbog takve njene uloge, tehnologiju neki autori nazivaju „četrvtom stranom“ u postupcima ODR.³⁶ I zaista, u poslednje vreme se razvijaju brojni softveri koji treba da pomognu pri rešavanju spora, kao što su Smartsettle i Youstice. Međutim, sa daljim razvojem veštačke inteligencije biće napravljen i korak više, pa tehnike ODR više neće služiti samo da pomognu arbitrima, medijatorima i koncilijatorima pri rešavanju sporova, već će ih na tom zadatku u potpunosti zameniti. Pionirske korake na tom planu učinila je kompanija *Cybersettle* koja je početkom ovog veka osmislila algoritam za automatizovano rešavanje sporova male vrednosti između korisnika osiguranja i osiguravača a danas je razvoj tehnike na tom polju veoma intenzivan i buran.³⁷ Zato se opravdano može očekivati da u narednim godinama dođe do krupnih pomaka u uspostavljanju i korišćenju tehnika ODR u rešavanju predmeta spora.

34 *Ibid.*, 90.

35 O ovim prednostima: *Ibid.*, 90–91.

36 E. Katsh, C. Rule, 331.

37 Detaljnije o tome vid. Arno Lodder, John Zeleznikow, „Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution“, *Online Dispute Resolution: Theory and Practice. A Treatise on Technology and Dispute Resolution* (eds. Mohamad Ahmed Wahab, Ethan Katsh, Daniel Rainey), Eleven International Publishing, The Hague 2012, 77–94.

3.3. Metodi ODR

Moguće je razlikovati nekoliko metoda ODR. To su: potpomognuto pregovaranje, automatizovano pregovaranje, onlajn medijacija, onlajn arbitraža, sajber-sudovi i drugo.³⁸

Potpomognuto pregovaranje predstavlja metod ODR u kome različite ODR tehnike pomažu stranama u sporu da bolje uvide i formulišu međusobne probleme i dođu do obostrano prihvatljivog rešenja. U literaturi se navodi da je prvi značajan prodor metoda potpomognutog pregovaranja učinjen na terenu javnog prava, prilikom pregovaranja Dejtonskog mirovnog sporazuma, kroz upotrebu tzv. digitalnih mapa koje su pregovaračkim stranama i posrednicima pomagale da bolje uvide stanje na terenu i ocene prihvatljivost i poželjnost mogućih rešenja u vezi sa razgraničenjem.³⁹ U sferi međunarodnog trgovinskog prava važan sistem potpomognutog pregovaranja razvila je krajem devedesetih godina XX veka kompanija *SquareTrade* i taj sistem se do polovine 2008. godine koristio za rešavanje sporova između kupaca i prodavaca na platformi eBay.

Automatizovano pregovaranje predstavlja metod ODR koji se zasniva na konceptu tzv. „licitacije na slepo“ (eng. *blind-bidding*) i koristi se u sporovima za naknadu štete u kojima je odgovornost dužnika naknade nesporna. Ovaj metod funkcioniše tako što strane u sporu na posebnu obezbeđenu onlajn platformu na poverljiv način unose iznose u kojima su spremni da zaključe poravnanje sa suprotnom stranom. Iznosi treba da se kreću u algoritmom zadatom opsegu i da odgovaraju određenim kriterijumima, a nakon što iznosi budu uneti na platformu specijalizovani softver će izračunati vrednost poravnanja.⁴⁰ Razlika automatizovanog pregovaranja u odnosu na potpomognuto pregovaranje je u tome što kod automatizovanog pregovaranja ulogu posrednika u potpunosti preuzima računar i predlog poravnanja se generiše putem odgovarajućeg softvera, bez ljudske intervencije.

Onlajn medijacija, najkraće rečeno, predstavlja „izmeštanje“ klasične medijacije u onlajn okruženje. Osnovna ideja je da se putem različitih tehnika komuniciranja na daljinu omogući izvođenje medijacije *inter absentes*. U tom cilju neke platforme za onlajn medijaciju se trude da u potpunosti prekopiraju sve faze klasične medijacije u onlajn okruženje (zajedničke sastanke obe stranke i medijatora, kao i eventualno pravnih zastupnika stranaka i veštaka, odnosno drugih lica koja bi mogla da učestvuju u postupku medijacije, kao i odvojene sastanke medijatora sa strankama), dok druge kombinuju onlajn i oflajn elemente, pa se tako jedan deo postupka izvodi u virtuelnom a drugi u realnom okruženju.⁴¹

38 Podela prema G. Kaufmann-Kohler, T. Schultz, 5–44.

39 Richard G. Johnson, „Negotiating the Dayton Peace Accords Through Digital Maps“, *Virtual Diplomacy Reports Series* No. 8/2000, dostupno na veb-strani: <https://www.webharvest.gov/peth04/20041018122658/http://www.usip.org/virtualdiplomacy/publications/reports/rjohnsonISA99.html>.

40 Detaljnije o ovom metodu ODR vid. G. Kaufmann-Kohler, T. Schultz, 17–21.

41 Detaljnije o ovom metodu ODR vid. *Ibid.*, 21–26.

U pogledu određivanja pojma onlajn arbitraže postoje određena kolebanja. Neki autori pod onlajn arbitražom smatraju arbitražno rešavanje samo onih sporova koji su nastali na internetu.⁴² Dalje, postoje i stavovi da bi pod onlajn arbitražom trebalo podrazumevati samo one arbitražne postupke koji se u potpunosti odvijaju u virtuelnom okruženju.⁴³ Čini se da bi u sadašnjem stanju pravnog okvira za onlajn arbitražu ovaj metod bilo ipak prikladnije definisati nešto fleksibilnije, i to kao „(...) postupak u kome stranke saglasnom voljom podvrgavaju svoj spor nedržavnom odlučiocu koga su same izabrale ili koji je izabran u njihovo ime, i koji će doneti dvostrano obavezujuću, neobavezujuću ili jednostrano obavezujuću odluku (...) u postupku koji se vodi u potpunosti ili delimično onlajn korišćenjem internet tehnologije“⁴⁴.⁴⁵ Ovakva definicija odgovara modelima onlajn arbitraža kakve, primera radi, nude Američka arbitražna asocijacija i WIPO.

Pod sajber-sudovima podrazumevaju se sudski postupci koji se u pretežnoj meri odvijaju u onlajn okruženju. Za razliku od ostalih metoda ODR koje smo u ovom radu opisali, a koji su nastali uvođenjem tehnika ODR u neki od ADR mehanizama, specifičnost sajber-sudova je u tome što predstavljaju spoj ODR i sudskog postupka. U svom najjednostavnijem vidu, sajber-sudovi omogućavaju slanje podnesaka elektronskom poštom, ali se radi i na razvijanju mnogo sofisticiranijih koncepata koji omogućavaju vođenje celokupnog postupka u virtuelnom okruženju.⁴⁶ Jedan od najnovijih takvih koncepata, Hangdžou internet sud, počeo je sa radom polovinom prošle godine u Kini i namenjen je rešavanju određenih sporova iz oblasti e-trgovine.⁴⁷

Uobičajeno je da se kao poseban metod ODR posmatra i postupak rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena, i to kako zbog toga što ovi sporovi po prirodi stvari nastaju u onlajn okruženju, tako i zbog toga što se u njihovom rešavanju često koriste neke od tehnika ODR koje smo ranije opisali. Imajući u vidu centralni značaj razmatranja upotrebe tehnika ODR u postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva naziva internet domena za temu ovog rada, taj postupak ćemo razmotriti u posebnom odeljku.

42 Za pregled takvih stavova vid. Rafal Morek, „Online Arbitration: Admissibility Within the Current Legal Framework“, 6, dostupno na veb-strani: http://odr.info/cyberweek/Online%2520Arbitration_Rafal%2520Morek.doc.

43 Za pregled takvih stavova vid. Philippe R. Baert, *The Potential of Online Arbitration (Oarb) in Resolving Disputes at the Lower End of Value: Justice Without the State or a State of Injustice?*, Faculteit Rechtsgeleerdheid Gent, Gent 2017, 22–23.

44 Farzaneh Badiie, „Online Arbitration Definition and Its Distinctive Features“, *Proceedings of the 6th International Workshop on Online Dispute Resolution*, 2010, 92.

45 Više o fenomenima jednostrano obavezujućih i neobavezujućih odluka u onlajn arbitraži vid. Gabrielle Kaufmann-Kohler, „Online Dispute Resolution and its Significance for International Commercial Arbitration“, *Global Reflections on International Law, Commerce and Dispute Resolution – Liber Amicorum in Honour of Robert Briner* (ed. Gerald Aksen), ICC Publishing, Paris 2005, 440–443.

46 Detaljnije o ovom metodu ODR vid. G. Kaufmann-Kohler, T. Schultz, 40–43.

47 Više informacija o nadležnosti i organizaciji ovog sajber-suda dostupno je na veb-strani Suda: <http://www.netcourt.gov.cn/portal/main/domain/index.htm?lang=En>.

4. POSTUPAK REŠAVANJA SPOROVA POVODOM REGISTRACIJE NAZIVA INTERNET DOMENA I ODR

Upotrebu tehnika ODR u postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena posmatraćemo u kontekstu sistema UDRP i u domaćeg Pravilnika.

Sistem UDRP uvodi u upotrebu tehnike ODR već od trenutka podnošenja tužbe i odgovora na tužbu. Naime, članom 3(b) Pravilnika UDRP predviđeno je da će se tužba podneti u elektronskom obliku. Isto pravilo u pogledu odgovora na tužbu sadržano je u članu 5(c) Pravilnika UDRP. Dodatni pravilnik precizira da se slanje tužbe i odgovora na tužbu može obaviti elektronskom poštom ili putem posebnog onlajn sistema za formiranje predmeta i upravljanje njima.⁴⁸ I slanje ostalih pismena tokom postupka obavlja se elektronskim putem.⁴⁹

U ovom trenutku UDRP sistem ne raspolaže posebnim softverom koji bi, bez ljudske intervencije, određivao članove panela koji će rešavati spor, ali je zato na veb-strani WIPO dostupna lista lica koja poseduju potrebne kvalifikacije da bi postupali kao članovi panela u postupcima rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena prema pravilima UDRP.⁵⁰ Ta lista sadrži biografije potencijalnih panelista u elektronskom obliku, čime se strankama u postupku olakšava utvrđivanje eventualnog postojanja nekog osnova opoziva člana panela. Na liniji pomoći strankama da se lakše i bolje pripreme za postupak je i onlajn pretraživač odluka donetih u sistemu UDRP, koji se ažurira na nedeljnom nivou i omogućava korisnicima pretragu po različitim kriterijumima.⁵¹

Što se tiče samog vođenja postupka, član 13 Pravilnika UDRP predviđa da se u postupku rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena po pravilu neće održavati ročišta za usmenu raspravu, ali takođe ovlašćuje panel da, u izuzetnim okolnostima, odluči suprotno. Ukoliko bi ročišta za usmenu raspravu bilo, ono može da se organizuje i korišćenjem tehnika ODR, kao što su telekonferencija, videokonferencija i veb-konferencija.⁵² Imajući u vidu predmet domenskih sporova, kao i okolnost da se ročišta za usmenu raspravu održavaju samo izuzetno, može se oceniti da u ovom trenutku nije potrebno razvijati neke specijalizovane i sofisticirane platforme koje bi olakšale i unapredile proces održavanja ročišta *inter absentes*, kao što je to slučaj sa nekim drugim postupcima ADR.

48 Vid. čl. 3 Dodatnog pravilnika. Detaljnije instrukcije u pogledu formata i sadržaja podnesaka podnetih korišćenjem onlajn sistema sadržani su članovima 11 i 12 Dodatnog pravilnika, kao i u njegovom Aneksu E.

49 Vid. čl. 2 Pravilnika UDRP.

50 Vid. <http://www.wipo.int/amc/en/domains/panel/panelists.html>.

51 Pretraživač je dostupan na veb-strani: <https://archive.icann.org/en/udrp/udrpdec.htm>.

52 Vid. čl. 13 Pravilnika UDRP.

Konačno, za razliku od, primera radi, međunarodne trgovinske arbitraže, odluke panela u sistemu UDRP se objavljuju na internetu i klasifikuju po različitim kriterijumima (datum početka postupka, broj predmeta, naziv spornog domena). S obzirom na to da je ishod postupka rešavanja domenskog spora odluka da li registrant ima pravo da i dalje koristi sporni naziv domena ili registracija tog domena treba da prestane, odnosno da bude prenet na tužioca, „izvršenje“ odluke u domenskom sporu je povereno nadležnom registru koji treba da sprovede predviđenu meru u pogledu registracije spornog domena.⁵³ Budući da se ovaj stadijum odvija u internet-okruženju, može se kvalifikovati kao jedna specifična ODR tehnika, karakteristična za postupak rešavanja domenskih sporova.

Kako je srpski Pravilnik sačinjen po uzoru na UDRP pravila, ne iznenađuje što, u pogledu korišćenja tehnika ODR, u domaćem sistemu postoje velike sličnosti sa upravo izloženim. Sličnost, međutim, ipak nije apsolutna. Razlika postoji već na planu prvog koraka u postupku rešavanja spora – načina podnošenja tužbe. Za razliku od UDRP sistema, koji u ovom pogledu, kako smo videli, predviđa komunikaciju isključivo elektronskim putem, srpski Pravilnik predviđa da će se tužba podneti u elektronskom obliku, ali i u jednom štampanom primerku.⁵⁴ Razlog zadržavanja zahteva za podnošenjem inicijalnog akta i u štampanom primerku treba tražiti na terenu prakse i infrastrukture za kancelarijsko poslovanje u okviru domaće Komisije za rešavanje domenskih sporova. Štampani primerak inicijalnog akta je, naime, neophodan da bi se evidentirao i formirao predmet, jer softver za elektronsku evidenciju i arhiviranje predmeta još uvek nije dostupan. Ipak, članom 18 Pravilnika predviđeno je da se dostavljanje poziva i drugih pismena u postupku obavlja (isključivo) elektronskim putem. Onlajn platforma za podnošenje tužbe i odgovora na tužbu, kakva postoji u sistemu UDRP, u domaćem sistemu rešavanja domenskih sporova još uvek nije raspoloživa.

Kao ni u sistemu UDRP, ni u sistemu rešavanja sporova povodom registracije naziva nacionalnih internet domena Srbije ne postoji mehanizam za automatsko konstituisanje arbitražnih veća koja će postupati u nekom predmetu. Konstituisanje se vrši u skladu sa članom 9 srpskog Pravilnika, koji predviđa ovlašćenja i dužnosti stranaka u sporu, sekretara Komisije i Predsedništva Komisije u ovom postupku. Slično kao u UDRP sistemu, lista potencijalnih arbitara je dostupna u elektronskoj formi koja je dostupna na veb-stranama Komisije i RNIDS-a. Međutim, uz imena potencijalnih arbitara navedena je samo njihova profesionalna afilijacija, a ne i potpuna biografija, kao što je to slučaj u UDRP sistemu.

Srpski Pravilnik predviđa da se ročišta za usmenu raspravu, kada se steknu uslovi za njihovo održavanje, po pravilu održavaju u sedištu Komisije.⁵⁵ Međutim, slično kao i u UDRP sistemu, Pravilnik dopušta mogućnost

53 Vid. čl. 16 Pravilnika UDRP.

54 Vid. čl. 16 st. 5 srpskog Pravilnika.

55 Vid. čl. 19 i 20 srpskog Pravilnika.

da stranke budu saslušane putem telekonferencije, videokonferencije ili veb-konferencije kada arbitražno veće utvrdi da je to neophodno radi donošenja odluke.⁵⁶ Ali, treba primetiti da je domašaj ove odredbe znatno uži od domašaja slične odredbe u Pravilniku UDRP, jer se odnosi samo na mogućnost saslušavanja stranaka a ne i na mogućnost održavanja celokupnog ročišta korišćenjem neke od navedenih tehnika ODR.

Naposletku, pravila u vezi sa objavljivanjem i izvršenjem odluke Komisije identična su pravilima koja važu u UDRP sistemu. Član 28 stav 5 srpskog Pravilnika predviđa obavezu objavljivanja odluke na veb-strani RNIDS-a koji je, članom 31 stav 3 Pravilnika zadužen i da se stara o njenom izvršenju. Ovakvo rešenje ne čudi, jer je sasvim imanentno prirodi postupka rešavanja domenskih sporova.

5. ZAKLJUČAK

Internet tehnologija prožela je brojne oblasti društvenog života pa i rešavanje sporova. Taj spoj tehnologije i prava se manifestovao u nastanku i uvođenju u upotrebu različitih tehnika i metoda ODR. Negde je prožimanje bilo delimično, gde su pojedini „klasični“ elementi nekog postupka ADR zamenjeni određenom tehnikom ODR (npr. onlajn medijacija), a negde je povezivanje bilo potpuno i dovelo je do stvaranja sasvim novog sistema rešavanja spora (npr. automatizovano pregovaranje).

Jedan od specifičnih mehanizama ODR je i postupak rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena. Premda se nekada ovaj postupak naziva arbitražom, on u suštini predstavlja jedan sasvim specifičan alternativni metod rešavanja sporova. U taj metod su, kao što smo pokazali, još od samog nastanka utkane različite tehnike ODR kojima se omogućava brže i jeftinije odvijanje postupka. Primenu tih tehnika omogućila je, sa jedne strane, okolnost da sporovi povodom registracije naziva internet domena nastaju na internetu, a sa druge strane okolnost da je predmet spora veoma usko postavljen i specifičan. U sistemu UDRP, tehnike ODR olakšavaju komunikaciju između stranaka i članova panela, evidenciju predmeta, u izuzetnim slučajevima održavanje ročišta za usmenu raspravu i objavljivanje i izvršenje odluka. Nešto uži, ali u osnovi sličan, je i domašaj tehnika ODR u postupku pred domaćom Komisijom.

Ako se kao rukovodeći principi ODR uzmu procesna pravičnost i poštovanje osnovnih procesnih garancija, transparentnost, ekonomičnost i efikasnost, kao što to predviđaju UNCITRAL-ove Tehničke beleške, može se zaključiti da su oni u potpunosti primenjeni u tehnikama ODR koje se trenutno koriste u postupku rešavanja domenskih sporova.

Jasno je, takođe, da prostora za dalje korišćenje tehnika ODR u ovoj vrsti postupka još uvek ima. Kao jedna od tačaka u kojoj se mogu uvesti nove tehnike ODR može se izdvojiti konstituisanje panela, odnosno arbitražnog veća,

⁵⁶ Vid. čl. 20 st. 6 srpskog Pravilnika.

gde bi uvođenje specijalizovanog softvera moglo da zameni ljudsku intervenciju. Ipak, u osmišljavanju takvog softvera trebalo bi imati u vidu malopre izložene osnovne principe ODR koji moraju potpuno i bezuslovno da budu ispoštovani u jednoj tako delikatnoj i važnoj procesnoj radnji. U perspektivi je zamislivo i da, sa daljim razvojem veštačke inteligencije i njenom širom upotrebom, dođe do prodiranja tehnika ODR i u neke faze i stadijume postupka koji su sada nužno vezani za ljudsku intervenciju. S obzirom na intenzivan naučni i tehnički rad koji se na ovom polju trenutno preduzima, moglo bi se očekivati da u narednim decenijama sistemi rešavanja sporova uopšte, pa tako i sistem rešavanja sporova povodom registracije naziva internet domena, dožive nove korenite promene i još više se premeste u virtuelni svet nego što je to slučaj danas.

Doc. Dr. Marko Jovanović

Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Law

THE USE OF ODR IN SETTLING DOMAIN NAME DISPUTES

Abstract: *The Internet technology has permeated numerous aspects of social life, including the settlement of disputes. As a result of the connection between the technology and law, some new techniques and methods of online dispute resolution (ODR) have emerged. One of these ODR methods is the procedure for settlement of domain name disputes. The paper presents and discusses the fundamental principles of ODR, describes the main techniques and methods of ODR and then examines the use of specific ODR techniques in the procedure for settlement of domain name disputes, both in the system of UDRP and in Serbia. The analyses give ground to the conclusion that the use of ODR techniques has rendered the dispute settlement procedure more expeditious and less costly. Likewise, there is still room for further use of ODR techniques. Namely, some already existing techniques can be integrated in some stages of the procedure, such as the constitution of the panel, while the advance in the field of technology and science may produce some new ODR techniques that could be used in future reforms of the domain name dispute settlement procedure.*

Key words: *ODR. – Alternative Dispute Settlement. – UDRP Rules. – Rules of Procedure for the Settlement of Disputes Arising Out of Registration of Serbian National Domain Name Disputes.*